

‘Je hebt geluk als je van een pauw mag plukken.’

Ervaringen van slachtoffers van strafbare feiten met het
verhalen van hun schade

Samenvatting

Dr. J.D.M. van Dongen

Mr. M.R. Hebly

Prof. mr. S.D. Lindenbergh

Ten verzoeke van:

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Ministerie van Justitie (projectnr. 2184)

© WODC 2013

‘Je hebt geluk als je van een pauw mag plukken.’

Ervaringen van slachtoffers van strafbare feiten met het verhalen van hun schade

Samenvatting

Wat ondernemen slachtoffers van delicten, behalve zich te voegen in het strafproces, om hun schade vergoed te krijgen? Wat zijn hun overwegingen bij het al dan niet volgen van verschillende wegen en wat zijn hun feitelijke ervaringen bij schadeverhaal? Die vragen staan centraal in dit onderzoek. Het gaat dus om ervaringen van slachtoffers van strafbare feiten met het verhalen van hun schade. Verhaal wordt hier verstaan in de brede zin van het verkrijgen van financiële middelen uit eigen voorzieningen (verzekering), specifieke overheidsvoorzieningen (waarborg- of schadefonds) en verhaal op de dader (schikking met hulp van politie of OM, via voeging, via een civiele procedure).

In het voorjaar van 2013 zijn voor dit onderzoek 36 respondenten ondervraagd in een *face to face* semigestructureerd diepte-interview. Respondenten zijn gevonden in een door het WODC aangedragen steekproef, aangevuld met respondenten die via individuele contacten zijn benaderd. Bij de selectie van respondenten is getracht zoveel mogelijk spreiding te bereiken onder vier verschillende categorieën van verhaal: voegers in de strafrechtelijke procedure, slachtoffers die een schikking (via politie of OM) hebben beproefd, verzoekers aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven en zij die een civiele procedure zijn gestart. De beschikbare respondenten bleken niet evenredig over deze categorieën verdeeld: het merendeel volgde als hoofdroute het voegen in de strafrechtelijke procedure (18 respondenten). Binnen de andere drie categorieën konden steeds zes respondenten worden geïnterviewd. De steekproef brengt mee dat de groep respondenten als analyse-eenheid niet geheel generaliseerbaar is naar de verhaalzoekende slachtoffers van misdrijven als populatie en dat derhalve geen sprake is van een representatieve steekproef om verantwoorde kwantitatieve uitspraken te doen. Waardevol aan deze exploratieve manier van onderzoeken is vooral dat met het anekdotische materiaal nuttige inzichten kunnen worden verworven met betrekking tot ervaren knelpunten en problemen bij het schadeverhaal door slachtoffers van een misdrijf. Meer kan met de bevindingen van dit onderzoek niet worden gepretendeerd.

Een samenvatting van de bevindingen zou geen recht doen aan de grote hoeveelheid informatie die de respondenten hebben verschaft. Niettemin worden hier enkele belangrijke observaties vermeld. Respondenten verwoordden een opmerkelijke tevredenheid met verhaal op een eigen verzekering (met name inboedelverzekering in geval van inbraak): dit verliep doorgaans probleemloos en snel. Ten aanzien van schikkingen die met hulp van politie werden bereikt, toonden respondenten zich vaak aangenaam verrast over de inspanningen die door politie werden verricht. Met betrekking tot de voeging als benadeelde partij verwoordden veel respondenten op indringende wijze hoe zij met hun ‘bijrol’ in de strafrechtelijke procedure waren geconfronteerd. Respondenten die zich tot het Schadefonds Geweldsmisdrijven hadden gewend toonden zich vooral gelukkig met het bestaan van het fonds. Slachtoffers die een civielrechtelijke procedure hadden beproefd, of dit hebben

overwogen, noemen als bedenkingen de kosten van rechtshulp in relatie met de onzekerheid over de uitkomst van de procedure en van het uiteindelijke verhaal (investeren in onzekerheid), de verwachte lange duur (de zaak willen afsluiten), de confrontatie met de dader, de emotionele belasting daarvan en de angst voor represailles. Ook problemen met betrekking tot bewijslevering werden meermalen gesignaleerd.

De vijf door de respondenten genoemde belangrijkste knelpunten bij het schadeverhaal zijn:

1. De gebrekkige betrokkenheid van en informatievoorziening door het OM.
2. De traagheid van de rechtsgang en het verhaal.
3. Het ontbreken van verhaalsmogelijkheden (de dader als spreekwoordelijke 'kale kip').
4. De emotionele belasting van het hele proces.
5. Het gebrek aan inzicht in en overzicht van de procedures.

Belangrijke verbeterpunten die door de respondenten werden genoemd zijn een betere communicatie door het OM, (nog) betere dienstverlening door Slachtofferhulp Nederland, versnelling van de verhaalsprocedure en bijstand van het slachtoffer door een (betaalde) advocaat. Een eerste aanbeveling die uit het onderzoek voortvloeit is om, gelet op de grote tevredenheid van slachtoffers over hun eigen verzekering, te bezien in hoeverre verzekeraars in staat en bereid zijn om ten aanzien van schade door geweldsdelicten een first-partyverzekering in het leven te roepen. Een tweede aanbeveling is om in ieder geval de standaardcommunicatie van het OM te laten toetsen door niet-juristen.